

Puttenlocatie Bergermeer te Bergen

Inventarisatie beschermde zoogdieren in 2008

D. Sluis

2008

Opdrachtgever
DHV/TAQA Energy B.V
BGS-UR-5025

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

G&G-advies 2008

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding tot het onderzoek.....	3
1.2	Doel van het onderzoek.....	3
1.3	Ligging van het onderzoeksgebied	3
2	Methode zoogdiereninventarisatie	3
2.1.1	Kleine zoogdieren	3
2.1.2	Overige zoogdieren	4
3	Resultaten	5
3.1	Kleine zoogdieren	5
3.2	Overige zoogdieren.....	5
4	Conclusie en aanbevelingen	6
5	Literatuur	7
Bijlage 1.	Vallocaties.....	8

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

TAQA Energy B.V. is van plan in een nagenoeg uitgeput gasveld onder de Bergermeer een ondergrondse gasopslag te realiseren. Hiertoe is het noodzakelijk de bestaande puttenlocatie van de Bergermeer opnieuw in te richten. De locatie bestaat nu uit een kavel van ongeveer 3 hectare, die voor ca. de helft verhard is. Op het verharde deel bevinden zich onder meer de putten voor de gaswinning.

De plannen omvatten dat de bestaande voorzieningen en verhardingen worden gerenoveerd, dat er nieuwe putten worden bijgeboord en dat nieuwe leidingen worden aangelegd. Hiervoor is het noodzakelijk dat de bestaande verharding wordt uitgebreid en dat tijdens de werkzaamheden tijdelijk voorzieningen voor opslag of transport worden aangelegd.

Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot heeft in het voorjaar van 2008 een *quick scan* uitgevoerd naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde flora en fauna in het plangebied. Uit dit onderzoek bleek het mogelijk voorkomen van (zwaar) beschermde (kleine) zoogdieren in het plangebied (DE BEER, 2008).

In opdracht van DHV en TAQA Energy B.V. heeft Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot vervolgens in het najaar van 2008 een zoogdierinventarisatie verricht om hier nader onderzoek naar te doen.

Onderliggend rapport doet verslag van dit onderzoek.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het voorkomen en de verspreiding van beschermde zoogdieren binnen het onderzoeksgebied.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

In Figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied aangegeven. Het gebied is 3 ha groot.

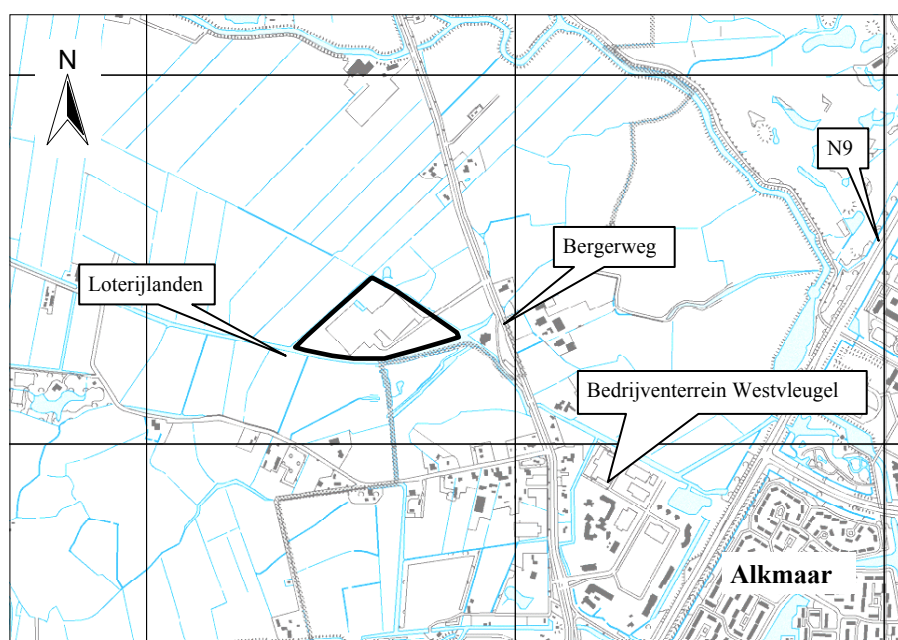
2 Methode zoogdiereninventarisatie

Het doel van het zoogdieronderzoek was in het algemeen inzicht te krijgen in de aanwezige soorten. Daartoe zijn op verschillende tijdstippen in het jaar inventarisaties uitgevoerd.

De aanwezigheid van bepaalde soorten zoogdieren en de populatiegrootte, kunnen nogal verschillen in plaats en tijd. Hierdoor is elke uitgevoerde inventarisatie een momentopname.

2.1.1 Kleine zoogdieren

Het zoogdierenonderzoek is van 3 tot en met 8 oktober 2008 uitgevoerd volgens de standaardmethode opgesteld door de Provincie Noord-Holland (KAPTEIJN, 1999), vergelijkbaar met de landelijk gebruikelijke

Figuur 1. Ligging van het plangebied

methodiek zoals samengevat in CUR (1999).

Op 3 locaties is een raai met 20 vallen uitgezet, met om de 10 meter 2 vallen. Het betreft hier *Longworth live traps*, een type inloopval dat het meest geschikt is voor dit soort onderzoek.

Het 'leefgedeelte' van de val wordt voorzien van droog hooi en een kleine hoeveelheid voer zodat gevangen dieren kunnen overleven. Om bij het voer te komen passeren de dieren een inlooptgedeelte waarin zich een mechanisme bevindt dat de val afsluit met een klepje.

Hooi in inloopvallen is belangrijk voor warmte-isolatie en moet dan ook goed droog zijn. Verlies van lichaamswarmte is namelijk een zeer kritische factor in de overleving van kleine zoogdieren. Het voedsel bestaat uit appel, wortel, havermout en droge kattenbrokken. Dit laatste, dierlijke voedsel is bedoeld om gevangen spitsmuizen (insecteneters) in leven te houden.

Locaties

De vallen worden meestal uitgezet op locaties waar veel dekking aanwezig is in de vorm van hoge vegetatie van kruiden en grassen. Oevers komen hierdoor vaak in aanmerking vanwege de aanwezigheid van rietkragen en variatie in begroeiing. Ook rietlanden, bossen en struwelen vormen geschikte leefgebieden voor muizen in verband met beschutting (schuilplaatsen) en voedsel.

Daarnaast is het van belang te bemonsteren in overgangssituaties tussen biotopen, waar de diversiteit in soorten doorgaans groter is dan in homogene biotopen. Ook langs lijnvormige landschapselementen, zoals greppels, bermen en sloten is de trefkans op verschillende soorten groter. Deze elementen vervullen veelal een corridorfunctie voor diverse soorten en worden gebruikt om langs te foerageren alsmede zich erlangs te verplaatsen. Zodoende kunnen meerdere soorten, met uiteenlopende biotoopeisen, op een enkele locatie worden gevangen en kan er met minder vanglocaties worden volstaan.

Op drassige locaties worden inloopvallen vaak op 'vlotjes' van een bundel Riet tussen de vegetatie vastgezet zodat de val niet in aanraking komt met het water. De droge leefruimte van een inloopval heeft in dergelijke natte omstandigheden een grote aantrekkingskracht op kleine zoogdieren.

In Bijlage 1 staat een kaart met de locaties waar de vallen zijn uitgezet. De biotoopbeschrijvingen van deze locaties staan bij de resultaten in §3.1.

2.1.2 Overige zoogdieren

Tijdens alle onderzoeken zijn zoogdierwaarnemingen van bijvoorbeeld Egel, Mol en Haas genoteerd.

3 Resultaten

3.1 Kleine zoogdieren

Op de 3 vallocaties (zie kader en Bijlage 1) zijn van 3 t/m 8 oktober in totaal 9 individuen van 3 soorten gevangen. De resultaten zijn samengevat in Tabel 1.

Tabel 1.

Aantal gevangen kleine zoogdieren (individuen) in Puttenlocatie te Bergen in 2008.

Locatie Soort	1	2	3	Totaal
Huisspitsmuis			4	4
Bosmuis			1	1
Veldmuis	4			4
Totaal	4	0	5	9

Per soort wordt hieronder het voorkomen van de aangetroffen kleine zoogdieren kort toegelicht.

Huisspitsmuis

De Huisspitsmuis is een opportunist en cultuurvolger (BROEKHUIZEN *ET AL.*, 1992) en past zich gemakkelijk aan. Uiteenlopende gebieden zijn voor deze soort geschikt, hoewel droge en zandige biotopen de voorkeur hebben.

Een spitsmuis is geen knaagdier maar een insecteneter. Om te overleven moet hij elke dag zijn eigen gewicht aan voedsel eten. Hij houdt geen winterslaap en is gedurende de gehele dag actief. Doordat ze hoofdzakelijk insecten, slakken en andere kleine ongewervelden eten, zijn ze wat moeilijker te vangen in de vallen dan bijvoorbeeld de Veldmuis. Dit kan een lichte onderschatting opleveren van de aanwezige aantallen.

De Huisspitsmuis is een relatieve nieuwkomer in de zoogdierfauna. De laatste 30 jaar heeft zij haar areaal uitgebreid. Dit is waarschijnlijk mede het gevolg van de steeds verdergaande ontwatering van polders. De Huisspitsmuis heeft vervolgens van de drogere omstandigheden geprofiteerd.

Bosmuis

De Bosmuis is een zeer opportunistische soort die in de meest uiteenlopende biotopen voorkomt. Er moet wel voldoende dekking aanwezig zijn. Als gevolg van deze brede biotoopkeuze heeft de Bosmuis een wijde verspreiding in Europa en komt hij algemeen voor.

De Bosmuis heeft zeer krachtig ontwikkelde achterpoten waardoor hij goed kan springen. Bosmuizen worden gemiddeld drie maanden oud.

Veldmuis

De Veldmuis is een zeer algemene soort, die een ruime biotoopkeuze heeft. Voor vele roofdieren en roofvogels vormt dit knaagdier het stapelvoedsel. Zoals de naam al doet vermoeden is het een soort die zich het liefst ophoudt in de wat opener cultuurlandschappen,

Locatie 1

Locatie gesplitst in twee sublocaties. Grootste deel van de vallen in oever geplaatst langs waterlijn. Oever steil en ca 0,7 meter hoog, deels ondergraven. Dominante vegetatie Riet, Akkerdistel en Wilgenroosje. Ander deel van de vallen geplaatst biezeland. Het biezeland wordt gedomineerd door Biezenknoppen en Tweerijige zegge en plaatselijk Pitrus. In deze moerasstukjes groeien kruiden zoals Moerasrolklaver, Echte koekoeksbloem en Egelboterbloem.

Locatie 2

Locatie overeenkomstig met locatie 1. Vallen ook hier onderverdeeld tussen oevermilieu en biezeland. Minder kruidenrijk als locatie 1 en ook minder nat.

Locatie 3

Oeverlocatie met redelijke rietontwikkeling. Delen oever ingestort door regenval. Grootste deel vallen in oevervegetatie langs waterlijn. Kleiner deel in biezeland.

zoals weiland, akkerland, wegbermen en dijken. De vegetatie mag niet te hoog zijn en ook heeft hij een hekel aan natte omstandigheden.

3.2 Overige zoogdieren

Er zijn tijdens de veldbezoeken een tweetal Hazen waargenomen. Ook werden sporen van Vossen aangetroffen. Bij een aantal karkassen van vogels waren de pennen van de veren afgebeten, iets wat duidt op een roofdier met een scherp gebit. Gezien de grote van de prooien en de aanwezigheid van vossen in het naastliggende duingebied is de Vos het meest waarschijnlijk.

4 Conclusie en aanbevelingen

Tijdens de inventarisatie zijn (sporen van) beschermde soorten zoogdieren aangetroffen (zie Tabel 2).

Tabel 2.

Aangetroffen beschermde in de Puttenlocatie in 2008.

FF = Flora- en faunawet, met vermelding van beschermingsregime (1 = vrijgesteld van verboden (algemene soorten), 2 = overig, 3 = streng beschermd (HR IV/ bijlage 1 AMvB)); **HR** = Habitatrichtlijn, met vermelding van de bijlage; **RL** = Rode lijst, met vermelding van categorie (GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd, EB = ernstig bedreigd, VNW = in het wild verdwenen, Staatscourant 11 november 2004, nr. 218: 21); zie verder VAN DUUREN ET AL. (2003).

Nederlandse naam	FF	HR	RL
Zoogdieren			
Huisspitsmuis	1		
Mol	1		
Haas	1		
Veldmuis	1		
Bosmuis	1		
Vos	1		

- ♣ Voor de aangetroffen beschermde soorten gelden de verbodsbepalingen niet als het gaat om werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Een ontheffing is niet nodig.

Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten (alle regimes) geldt de zorgplicht. Teneinde de zorgplicht na te leven kan men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

- ♣ Alle aanwezige vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) kan gefaseerd verwijderd worden. Dit geeft bodembewonende dieren de kans om in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten;

Het plangebied ligt niet in of naast een Natura 2000-gebied.

5 Literatuur

BEER, R. DE, 2008. <i>Puttenlocatie Bergermeer te Bergen, toetsing in het kader van de Flora- en faunawet</i> . Van der Goes en Groot, Alkmaar
BERGERS, P.J.M., 1997a. <i>Kleine zoogdieren inventariseren: het kan efficiënter</i> . Zoogdier 8(3): 3-7.
BERGERS, P.J.M., 1997b. <i>Kleine zoogdieren inventariseren: Betrouwbaarheid en ruimtelijke dynamiek</i> . Zoogdier 8(4): 15-19.
BERGERS, P.J.M., M. LA HAYE, 1999. <i>Kleine zoogdieren betrouwbaarder inventariseren</i> . De Levende Natuur 101(2): 52-58.
BROEKHUIZEN, S., B. HOEKSTRA, V. VAN LAAR, C. SMEENK & J.B.M. THISSEN (RED.), 1992. <i>Atlas van de Nederlandse zoogdieren</i> . 3 ^e herziene druk. Utrecht.
CUR, 1999. <i>Natuurvriendelijke oevers: Fauna (red. H. Hollander). Hoofdstuk 6 Monitoring en evaluatie, pp. 76-105</i> . Publicatie 203, Stichting CUR, Gouda.
DUUREN, J. VAN, G.J. EGGINK, J. KALKHOVEN, J. NOTENBOOM, A.J. VAN STRIEN & R. WORTELBOER (eindredactie), 2003. <i>Natuurcompendium 2003. Natuur in cijfers</i> . Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg en Heerlen, Milieu- en Natuurplanbureau, Bilthoven (RIVM) en Wageningen (DLO).
HOLLANDER, H. & P. VAN DER REEST, 1994. <i>Rode lijst van bedreigde zoogdieren in Nederland (basisdocument)</i> . Utrecht.
KAPTEYN, K., 1999. <i>Handleiding veldwerk inventarisatie zoogdieren. Voor onderzoek m.b.v. inloopvallen</i> . Provincie Noord-Holland & Noord-Hollandse Zoogdierstudiegroep. Haarlem.
LANGE, R., P. TWISK, A. VAN WINDEN & A. VAN DIEPENBEEK, 1994. <i>Zoogdieren van West-Europa</i> . Utrecht.
PROVINCIE NOORD-HOLLAND, 2002. <i>Rekening houden met Habitatrichtlijnsoorten in Noord-Holland</i> . Haarlem.
RUITENBEEK, W., C. SCHARRINGA & P.J. ZOMERDIJK, 1990. <i>Broedvogels van Noord-Holland</i> . Provincie Noord-Holland, Haarlem.
SDU UITGEVERS, 2002-2007. <i>Flora- en faunawet, bewerkt en toegelicht door mr. L. Boerema, M.A. Huber, mr. drs. D. van der Meijden, J.A.M. van Spaandonk & mr. A.S. Vreugdenhil</i> . Koninklijke Vermande, Den Haag.
WISMEIJER, H., 2002. <i>Zoogdieren van Europa</i> . ANWB bv/ TIRION Uitgevers bv, Baarn.

Bijlage 1. Vallocaties

